

België - Belgique
P.B.
3800 Sint-Truiden 1
BC 9423

Aulenteer Kroniekje

natuurpunt

Afzendadres en verantwoordelijke uitgever:

Yvette Cordie
Terbeek 45
3800 Sint-Truiden
011 70 74 85

P409288

Afgiftekantoor 3800 Sint-Truiden 1
Driemaandelijks
Jaargang 32 - Nummer 4
Uitgave nr. 28 – 4de Trimester 2010

Het jaar 2010 zegt ons vaarwel
en 2011 lacht ons reeds toe.

Wij wensen voor iedereen een jaar
met véél natuurbeleving.

Zodat je er kracht uit kan putten
in moeilijke dagen.

Wij wensen voor ieder ook véél warmte
en begrip in ál jullie relaties.

*Het voltallige
Aulenteer-bestuur
wenst u een gelukkig
en gezond 2011 !*

Aulenteer Kroniekje

Gedrukt op 100% gerecycleerd papier

Jaargang 32 - Nr. 4 - Driemaandelijks - Uitgave nr. 28 - December 2010

Tijdschrift voor leden van Aulenteer-Natuurpunt Sint-Truiden

INHOUDSTAFEL

Pag

Afscheidswoordje + Hernieuwing abonnement 2011 - Yvette Cordie -----	2
Feestvergadering + 2 Nieuwe paddenstoelensoorten ontdekt - Koenraad ----	4
Campagne SOS VOS - NP + Dringende oproep - André Vanmarsenille -----	6
Delpier en de bascule - Daniëlle Kevers + Akkervogelwandeling - Yvon-----	8
Wateroverlast - Johan Van Meerbeek -----	10
Gezwam te Nieuwenhoven - Annemie Verheyden -----	12
Vogels in de Kijker + Vogelweetjes - Richard Vandergeten -----	13
Weetjes - Diederik -----	16
Verslag landschapswandeling te Zammelen - Marc Nicolai -----	18
Geweldige drukte in Gorsemse tuin - Daniëlle Kevers -----	19
Aulenteer-Natuurpunt Affiche -----	20

KRONIEKJE

Verantwoordelijke Uitgever, Redactie & Vormgeving :
Yvette CORDIE - Terbeek 45 - 3800 Sint-Truiden
E-mail: yvette.cordie@skynet.be - tel. 011 70 74 85

Artikels : enkel de auteur is verantwoordelijk voor inhoud en stijl.

Telefoon voorzitter Diederik De Leersnyder: 011 69 16 22
E-mail : aulenteer@live.be

Al onze activiteiten handelen over natuur, cultuur en milieu.
Elke eerste zondag van de maand is er een geleide natuur- en cultuurwandeling, georganiseerd door Toerisme Sint-Truiden en de Aulenteer-natuurgidsen.
Een wandeling duurt maximaal 2 uur, tenzij anders is vermeld.
Graag aangepaste kledij. Honden thuislaten a.u.b.

Voor slechts € 7,50 per jaar wordt u uitgenodigd op de activiteiten van Aulenteer en ontvangt u ons driemaandelijks tijdschrift het 'Aulenteer KRONIEKJE' met activiteitenkalender. Adres: Aulenteer Natuur.huis, Kleinveldstraat 54, 3800 Gelinden (Sint-Truiden) - Gironummer: BE74 0010 7657 4607 - Tel. 011 69 16 22.

U kunt ook voor een volwaardig Natuurpunt-abonnement kiezen, dan schrijft u € 24,- over op giro BE17 2300 0442 3321 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen.

Afscheidswordje

Gedurende zeven volle jaren heb ik mij naar hartelust kunnen uitleven in het samenstellen en maken van 28 Kroniekjes. Dat een tijdschrift, hoe klein dan ook, dé manier bij uitstek is om aan ledenbinding te doen, is hier nog maar eens bewezen. In deze periode (2004 - 2010) is het ledenaantal explosief gestegen. Waar we bij de start van ons tijdschrift in een dipje zaten, zitten we nu bij de beste van Limburg. Nà Hasselt weliswaar, maar net voor het groene Genk! We mogen nu rekenen op een 400-tal abonnees.

En daarom wil ik u, trouwe lezer, ook héél hartelijk bedanken voor het gunnen van een mooie tijd. Het was voor mij van belang om welk nieuws dan ook: goed, snel en foutloos te brengen. Met respect voor de intellectuele eigendom van de anderen. Ook niet iedereen is even vaardig met taal, maar daarom niet minder enthousiast om zijn verhaal te doen. In een goed team wordt dit probleemloos opgevangen. En een goed team, dat hebben we!

Dankjewel mensen van Aulenteer, zonder jullie was dit niet mogelijk geweest! Ik heb jaren lang op een zeer fijne wijze met jullie samengewerkt. En, ik heb jullie Kroniekje altijd zeer graag gemaakt.

Voor mij is inmiddels de tijd rijp om afscheid te nemen, want er zijn ondertussen andere uitdagingen op mijn pad gekomen, privé weliswaar. Een jongere generatie is bereid gevonden om de fakkel van mij over te nemen. Ik ben ervan overtuigd, dat Koenraad dit schitterend zal doen en zodoende ben ik ook gerustgesteld dat de lezers verder zullen verwend worden met goede en bruikbare informatie.

Bedankt voor de mooie tijd, wij zullen elkaar in de toekomst zeker nog ontmoeten op een of andere wandeling of een belevenis in verband met de Natuur! Ik blijf alleszins in het bestuur van uw natuurvereniging Aulenteer.

Nu rest mij nog, trouwe lezer, u en uw familie een vredevol en zalig Kerstfeest en een gezond en gelukkig Nieuwjaar toe te wensen.

Yvette Cordie

Lidgeld 2011

2010 Was een jaar met een zeer drukke agenda voor Aulenteer.

Tal van activiteiten vonden plaats in Overbroek, waar we vooral getracht hebben ons uniek geologisch erfgoed 'De Mergels van Gelinden' in de kijker te zetten. Als klapper op de vuurpijl onze Erfgoeddag op 25 april, met tal van animaties en activiteiten hieromtrent. Zo was ook in november onze jaarlijkse verkoop van inheemse bomen en struiken weer een groot succes. Vele mensen zijn met de natuur bezig en daar zijn we erg blij mee. Uw talrijke opkomst op onze activiteiten ervaren wij als een blijk van waardering voor onze inzet en daarom ook onze welgemeende dank voor uw steun.

Wenst u een verlenging van uw lidmaatschap? Dan is dit nu hét moment om het in orde te stellen. Verlenging kan gewoon door een overschrijving van € 24,- op rekening BE17 2300 0442 3321 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, met vermelding van 'Aulenteer + uw lidnummer'. Bent u een nieuw lid: vermeldt u: 'Aulenteer + naam + nieuw lid promotie' en u ontvangt dan zo snel mogelijk het welkomstpakkiet en alle volgende tijdschriften.

Wilt u zich graag abonneren op Natuur.focus of Natuur.Oriolus? Voor een abonnement op één van beide stort u € 8,50 bovenop het lidgeld met vermelding van "(Nieuw) lid(nummer) + Natuur.focus of + Natuur.oriolus". Als u zich op beide abonneert, stort u € 14,50 extra met vermelding "(Nieuw) lid(nummer) + Natuur.focus + Natuur.oriolus". U kunt hiervoor het bijgevoegde overschrijvingsformulier gebruiken of rechtstreeks storten aan Natuurpunt. Onze penningmeester Erik dankt u dan ook reeds bij voorbaat.

Voor € 24,- per jaar, bent u lid van Aulenteer én Natuurpunt en dit biedt u de navolgende voordelen:

- u bent van harte welkom op al onze activiteiten en volwaardig lid van Aulenteer
- u ontvangt ons driemaandelijks tijdschrift 'Aulenteer Kroniekje'
- vijf maal per jaar het kleurrijke ledentijdschrift Natuur.blad
- de mogelijkheid om een abonnement te nemen op Natuur.focus, het kwartaal-magazine voor natuurstudie en natuurbeheer of Natuur.oriolus, hét tijdschrift voor de vogelliefhebber.
- een volledig aanbod van honderden activiteiten in gans Vlaanderen
- **10% korting** in onze Natuurpuntwinkels

De prijs voor énkel het Aulenteer-lidmaatschap bedraagt € 7,50. Dit bedrag stort u op het nr. BE74 0010 7657 4607 op naam van Aulenteer Natuurpunt, Kleinveldstraat 54, 3800 Gelinden (Sint-Truiden).

Jaarlijkse Feestvergadering

Zaterdag 8 januari 2011 vanaf 19u00
in het Natuur.buurthuis te Overbroek

Aan alle leden,

Naar jaarlijkse goede gewoonte houden wij eraan u persoonlijk onze beste wensen te kunnen overbrengen.

Daarom nodigen wij u dan ook van harte uit op ons **Ledenfeest**, dat zal doorgaan in het Natuur.buurthuis, Kleinveldstraat 54 te Overbroek (Gelinden).

Na de uitwisseling van onze beste wensen en de daarbij horende drankjes, gaan we over tot:

- + Woordje van onze voorzitter en voorstelling kalender 2011
- + Presentatie "Vogelen op den Vreemde" door Yvon
- + Voorstelling van de nieuwe website door Koenraad Van Meerbeek

Wij hopen u daar alvast te mogen begroeten en tijdens een gezellige babbel te kunnen genieten van een heerlijke kaas- en wijnbuffet. Dit lijkt óns alvast een gepaste start van het nieuwe jaar 2011!

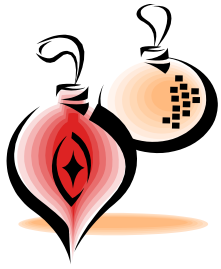
Tot dan !

Olijfgroene aardtong
(foto: Jorg Lambrechts)

Trichoglossum walteri
(www.indianamushrooms.com)

TWEE NIEUWE PADDENSTOELEN- SOORTEN ONTDEKT!

Sinds kort telt de Vlaamse paddenstoelenlijst, waarop al meer dan 4000 soorten staan, twee nieuwe soorten. Eind november werd in het reservaat de Tiendeberg in Kanne (provincie Limburg) de Olijfgroene aardtong (*Microglossum olivaceum*) ontdekt. In heel West-Europa is deze paddenstoel zeldzaam.

Een week nadien kwam de eer toe aan één van onze natuurgebieden. In Overbroek te Gelinden werd de paddenstoel *Trichoglossum walteri* gevonden. De soort is zelfs nieuw voor heel België! Deze aardtong, die slechts microscopisch te onderscheiden is van de Ruige aardtong (*Trichoglossum hirsutum*), heeft voorlopig nog geen Nederlandse naam.

De paddenstoeleninventarisatie in Overbroek leverde ook naast deze nieuwe soorten een indrukwekkende soortenlijst op. Er werden zes soorten wasplaten (Weide-, Gele -, Kleverige - en Bleke weidewasplaat, de Papegaaizwam en de Sneeuwzwam), enkele soorten knotszwammen en twee soorten aardtongen genoteerd. Een beetje verder in Engelmanshoven werden ook nog Zwartwordende wasplaten gevonden.

Net zoals bij planten, zijn er paddenstoelen die gebonden zijn aan bossen en andere soorten groeien dan weer liever in graslanden. Tussen die graslandpaddenstoelen zitten een aantal erg kieskeurige (en zeldzame) soorten die enkel op onbemeste bodems groeien: wasplaten, aardtongen en knotszwammen. De meeste Vlaamse graslanden worden wel eens bemest en zijn voor dit soort zwammen ongeschikt. De Olijfgroene aardtong en de *Trichoglossum walteri* (zie foto pag. 4) zijn net zoals veel van de zwammen die van een voedselarme bodem houden, (zeer) zeldzaam in Vlaanderen en zelfs in West-Europa. In Nederland werden deze twee zwammen al eerder aangetroffen.

De Tiendeberg in Kanne staat bekend om zijn graslanden met unieke kalkfauna en -flora. Dit komt door de typische bodemgesteldheid met mergel in de ondergrond, net zoals in Overbroek. Bovendien heeft de eeuwenlange begrazing door schaapskuddes er de graslanden hun unieke, schrale karakter gegeven.

Koenraad Van Meerbeek
(bron: persbericht Natuurpunt vzw, 22 november 2010)

SLIMMER DAN DE VOS!

Houd je kippenren vosvrij

Vossen zijn na een lange periode van bijna afwezigheid in Vlaanderen helemaal terug van weggeweest. Door de relatief grote oppervlakte van hun territoria en dankzij hun van nature groot aanpassingsvermogen, laten vossen zich regelmatig opmerken in de buurt van de mens. Ze behoren tot onze inheemse fauna en vormen een belangrijke schakel in het ecosysteem. Het zijn echte voedselopportunisten en eten wat het gemakkelijkst te vinden of te vangen is. Op het menu van de vos staan kleine zoogdieren en wilde vogels (die samen 55% van het voedingsdiët van de vos uitmaken), regenwormen, insecten, aas en afval. Daarnaast durft hij ook wel eens pluimvee te roven uit een slecht afgesloten kippenren (15%). Slaagt een vos er in een kippenren binnen te dringen, dan wordt zijn jachtinstinct – door de paniekerige dieren die niet kunnen wegluchten – zo geprikkeld dat hij meer dieren doodt dan hij kan opeten. Deze slachtpartijen leiden er toe dat de vos op weinig sympathie kan rekenen. Een veelgehoorde reactie is dat de vos extra bejaagd moet worden.

Vandaag de dag wijst men de vos dan ook vaak als de enige schuldige voor deze slachtpartijen aan; een veel gemaakte fout en niet-doordachte redenering. Een intensievere bejaging of bestrijding is echter geen oplossing. Wanneer sterfte binnen de vossenpopulatie toeneemt (door bijvoorbeeld afschot), neemt ook de voortplanting toe. Meer jongen worden geboren die op hun beurt meer kans hebben om te overleven. Wanneer een vos sterft, komt er een territorium vrij voor een meestal jongere vos. Jonge dieren zijn minder dominant waardoor meer vossen op eenzelfde oppervlakte kunnen leven.

‘De vos heeft het pluimvee gedood dus hij moet kijken’, zijn uitspraken die niet meer van deze tijd zijn. 2010 Werd uitgeroepen tot het internationale jaar van de biodiversiteit! Laten we daar in Vlaanderen geen afbreuk aan doen. Vogelbescherming Vlaanderen en Natuurpunt zijn van mening dat de schade die vossen aan pluimvee toebrengen kan voorkomen worden door kippen, eenden, ganzen en andere dieren beter af te screenen. Dit kan eenvoudig door hen 's avonds onder te brengen in een afgesloten nachthok of door het plaatsen van een vossen vrije ren. Met verontruste gevoelens hopen wij dat de Vlaamse minister voor Leefmilieu, Natuur en Cultuur Joke Schauvliege onze mening deelt en geen extra maatregelen treft tegen de vos.

Wees slimmer dan de vos en houd je kippenren vosvrij!

De meest eenvoudige oplossingen zijn meestal het meest effectief:

- Vossen zijn overwegend nachtdieren, je kippen 's nachts onderbrengen in een afgesloten nachthok kan veel schade voorkomen. Tegenwoordig bestaan er deurtjes die automatisch sluiten wanneer het donker wordt;
- plaats één of enkele elektrische draden langs de kippenren;
- een hond in de tuin kan vossen afschrikken, maar ook een hond kan kippen doodbijten;
- vossen blijven op een veilige afstand wanneer je geiten of schapen houdt binnen dezelfde omheining als je kippen.

Wil je er echt zeker van zijn dan de vos niet tot bij jouw geliefd pluimvee komt. Hou dan rekening met volgende principes:

1. Een omheining moet minimum 2 m hoog zijn;
2. de maasgrootte mag maximum 3 tot 4 cm zijn;
3. bevestig de draad aan de buitenzijde van de palen en span de draad strak aan. Indien mogelijk, span een net boven de kippenren;
4. plooi de bovenste 40 cm van de draad naar buiten om onder een hoek van 30° of bevestig een of enkele elektrische schrikdraden aan de buitenkant;
5. vossen zijn luie dieren, ze graven steeds net langs de draad. Leg daarom rondom de buitenzijde van de omheining een rij tegels, betonplaten, planken of gaas van 40 cm breed;
6. als je geen tegels, betonplaten of planken legt, graaf de draad dan 50 cm diep in.

Meer info:

www.natuurpunt.be
www.vogelbescherming.be

www.inbo.be
www.natuurenbos.be

@vogelwerkgroepneede.nl

Dringende oproep van André Vanmarsenille

Er zijn dan wel 253 steenuilen geringd, wat tot nu toe nooit eerder het geval was. Juichen mogen we zeker niet want ieder jaar verdwijnen er nestbomen en zelf ganse hoogstamgaarden.

Ieder jaar moet er wel een nestkast verplaatst worden indien er nog een geschikte locatie aanwezig is. Dit voorjaar werd er een weide in Bevingen geroid, in een van de holtes werd een uil gewoon mee verzaagd.

Als we de steenuil een toekomst willen geven, zullen we met meer mensen moeten werken. Momenteel doe ik het vrijwel alleen, medewerkers en eventuele opvolgers zijn dringend nodig willen we in 2030 nog steenuilen tegenkomen. Dus degene die actief wil meedoen, kan mij contacteren op: [andre.vanmarsenille @ dommel.be](mailto:andre.vanmarsenille@dommel.be)

Bietenalcoholstokerij Delpier en de bascule

Is gelegen ten westen van de Melsterbeek, ten zuiden van Metsterenmolen, tussen het domein Nonnemielen en de oude weg naar Rummen. 1797 Wordt het definitieve einde van de abdij van Nonnemielen. Eugène Delpier uit Luik, ex-moonnik van de Benediktijnen-abdij van Lobbes in Henegouwen, koopt de abdij.

In 1856 wonen er de broers Lambert en Edouard Delpier (broers, zonen of neven van Eugène Delpier?), terwijl hun broer Charles - rentenier en landbouwer - hun buur was op het kasteel "het Spinveld". Charles Delpier was ook de eigenaar van de watergraanmolen "Metsterenmolen".

De bouw van het Spinveld hangt nauw samen met het opstarten van de bietenalcoholstokerij. Einde 1855 krijgt Lambert Delpier toelating tot het oprichten van een fabriek te Mielen voor de productie van alcohol uit bieten. Een bietenstokerij kent dezelfde kringloop als een jeneverstokerij. Met de afval van de bietenverwerking kon men bijkomende de veestapel onderhouden of als mest gebruiken voor akkerverbetering en alzo graan vrijmaken als voedsel voor de bevolking.

Alcohol stoken uit bieten was eenvoudiger en goedkoper dan de productie uit granen. In 1856 bedraagt de productie 1506 hl met een alcoholgehalte van 94% en in 1857 volgt een eerste uitbreiding. In 1860 stijgt de productie tot 13.500 hl met een alcoholgehalte van 50%.

In 1866 werd aan Delpier, net als aan de Sint-Truidense suikerfabrieken, een bijdrage opgelegd voor de onderhoudskosten van de wegen. Tot januari 1866 stonden er tolbarelen op de kasseibaan Sint-Truiden - Diest, ter hoogte van Mielen. Men moest voor een paar wielen 5 cent betalen en voor een paard of ezel 10 cent.

In 1867 werd een tweede stoomketel van 50 pk geïnstalleerd en dit was het absolute hoogtepunt voor de stokerij met een productie van 93.000 hl. Van dan af gaat het echter bergafwaarts, waarschijnlijk door het overlijden van Lambert in 1868. Zijn broer Edouard zet het bedrijf wel verder, maar bij zijn overlijden in 1884 is het definitief gedaan met de stokerij. In 1883 waren er in heel Vlaanderen nog twee bietenstokerijen nl. Huize en Mielen en 1884 legt Mielen de boeken neer.

Wat is er nog te zien ?

Monumentaal hekwerk met 3 poorten uit de 19de eeuw geeft toegang tot de hoeve en het kasteel "het Spinveld". Smeedijzeren zwartgeschilderd hekwerk met 4 hekpeilers op een sokkel in blauwe hardsteen en dekstenen met vuurpotten in terracotta. Tijdens WO II werden de twee middelste peilers verplaatst om de toegang voor de militaire voertuigen te verbreden, met het gevolg onbruikbare hekken.

De boerderij uit +/-1856.

De **6 hoekige bascule** of weegbrug houdt verband met de alcoholstokerij. Hier werden de bieten gewogen.

Artesische put en fontein. In 1844 boort men een welput. Men boorde tot aan een waterader die voldoende druk had om het water naar boven te brengen. De fontein spoot 10 meter hoog. Het gevolg was dat 2 artesische putten in het lager gedeelte van de stad Sint-Truiden en 2 fontein en in de omgeving van de markt minder water hadden.

Daniëlle Kevers

Akkervogelwandeling

Zondag 5 december 2010

Deze namiddag had ik een akkervogelwandeling met als deelnemers Richard, Albert Strauven en familielid, Michiel van den Bosch. Er viel permanent, van 14 uur tot 17 uur, sneeuw van het zeer vochtige soort.

Vermits het weer een wandeling niet echt opportuun maakte, had ik gisteren al beslist dat als het enigszins ging, er een gezamenlijke akkervogeltelling - met behulp van auto - van te maken. Hierop kwam geen protest vanwege de kandidaat-deelnemers.

Eerst eens gaan kijken naar het akkertje boven Overbroek, waarover vorige week zo lyrisch werd gesproken. Geen poot, maar dan ook geen enkele, ten zij

Vink © André GAENS

misschien een kramsvogelpoot in de naburige plantage te bespeuren. Ik heb vorige jaren nog gemerkt dat groenlingen bij een koudeinval ineens verdwenen zijn. Om in Frankrijk hun geluk te gaan beproeven?

De nieuw ingezaaide overstaande graanakker kort bij Boekhout-dorp eens gaan inspecteren. Eerst in de verte enkel een grote wolk houtduiven te bespeuren. Die zaten niet echt in het graan. Juist wanneer we terug dekking in de auto dachten te gaan zoeken, vlogen er toch 23 of ongeveer grauwe gorzen twee rondjes.

Op het Uilenkoet vloog al een stevige groep gorzen, een hondertal geelgorzen en meer dan twintig grauwe gorzen.

Grauwe gors © www.birdlife.org

Bij het terugkeren aan de auto bleek op de erosiebestrijding aan het kapelletje een groep van meer dan 300 vinken te fourageren.

Exacte locaties zijn te vinden op [Waarnemingen.be](http://waarnemingen.be) van Natuurpunt:
<http://waarnemingen.be>.

Dan nog geprobeerd de omgeving van het akkertje van Armand te bereiken. Twee verschillende sneeuwophopingen en de verwachting van Diederik met Glühwein noopte ons echter tot opgave.

Een telefoontje voor assistentie van Diederik leerde ons dat hij in Brustem (sic) vertoefde. Vierklauwens heeft hij daar zijn boeltje gepakt en een kwartier later verscheen hij in het Natuurpunthuis te Kleinveld met de Glühwein en taart, waarvoor vielen dank.

Yvon

Wateroverlast

Met de recente overstromingen van half november nog vers in het geheugen, kunnen we ons de vraag stellen waarom we de laatste jaren frequent met dergelijke waterellende te maken krijgen. Hierop zijn meerdere antwoorden mogelijk. In deze antwoorden liggen de maatregelen klaar om iets te doen aan het groter wordend risico op overstromingen.

1. Extreme weersomstandigheden

De weersomstandigheden waren inderdaad ongunstig. Een natte, tweede helft van de zomer en begin van de herfst hadden voor een met water verzadigde bodem gezorgd. De neerslaghoeveelheden op 13 november waren groot, maar niet uitzonderlijk. Als men de historische klimaatgegevens bekijkt, zal men zien dat er frequent neerslagwaarden optreden die hoger liggen dan die van de bewuste periode. De samenloop van omstandigheden heeft echter voor al deze waterellende gezorgd.

Wat wel vaststaat is dat volgens alle klimaatmodellen met de opwarming van de aarde er meer extreme weersomstandigheden zullen optreden, zowel periodes van droogte als periodes van wateroverlast. Daarom zijn we genooddaakt onze uitstoot van broeikasgassen in de toekomst drastisch te verminderen.

2. Water wordt niet vastgehouden

De hoeveelheid verharde oppervlakte neemt in onze stedelijke omgeving steeds maar toe. Water dat op daken, straten en parkings valt, kan niet in de grond. Het wordt via ons rioolstelsel snel afgevoerd vooraleer infiltratie in de bodem kan optreden. Ook in landbouwgebieden kan de bodem slecht water opnemen. Deze is door grondbewerking immers te compact voor adequate infiltratie. Historisch natte en dus onproductieve gronden werden via grachten droog gedraineerd waarbij water versneld wordt afgevoerd. Enkel natuurgebieden, bossen en weilanden zijn nog geschikte

oppervlakten om water vast te houden. We weten allemaal dat deze in Vlaanderen eerder zeldzaam zijn.

Welke waterafremmende maatregelen kunnen er genomen worden? Alle bebouwde oppervlakten moeten voorzien worden van mechanismen om het neerslagwater lokaal te houden. De regel om regenwater gescheiden te houden van de riolering moet veralgemeend worden. Onze waterzuiveringsstations zijn trouwens niet berekend op die grote hoeveelheden neerslagwater wat hen minder productief maakt.

Ook in landbouwgebied kan er heel wat uitgevoerd worden. Sint-Truiden is pionier op dit gebied. Denken we maar aan de vele maatregelen die er genomen zijn om erosie met zijn water- en modderstromen tegen te gaan. Grasstroken in akkers, bloemrijke akkerranden, stobalen om modder op te vangen, wachtbekkens; dit alles kan de waterafvoer drastisch verminderen.

Natuurgebieden met hun natuurlijke infiltratiebodems moeten uitgebreid worden. Vlaanderen telt in Europa het minste percentage natuurgebieden. Dit is ook van belang om de achteruitgang van de biodiversiteit te stoppen.

3. Te snelle afvoer

In ons waterbeleid geldt nog steeds het principe van afvoeren. Zo lost men het lokaal waterprobleem op maar creëert men nieuwe problemen stroomafwaarts. Onze beken en rivieren zijn rechtgetrokken en gekanaliseerd. Ze zijn voorzien van dijken, vaak in beton. Zo zijn ze afgesneden van hun winterbedding, wat hun natuurlijke overstromingsgebied is. Deze valleien konden vroeger 's winters heel wat water vasthouden en zorgden zo als buffer om stroomafwaarts wateroverlast op te vangen. In deze winterbedding werden evenwel huizen gebouwd en wordt er aan landbouw gedaan. In de toekomst moet bebouwing in deze natuurlijke overstromingsgebieden verboden worden. De vallei moet zijn oorspronkelijke functie weer vervullen. Beken en rivieren moeten terug kunnen meanderen en vrij overstromen in natuurgebieden. Als voorbeeld dient de Dijlevallei stroomopwaarts van Leuven. Het is één van de weinige plaatsen in Vlaanderen waar een rivier nog vrij kan meanderen. Het natuurgebied 'de Doode Bemde' is tijdens de recente overstromingen volledig ondergelopen en heeft Leuven van heel wat waterellende bespaard.

Een winterse overstroming is, als ze niet te lang duurt en als het water niet vervuild is, niet schadelijk voor de natuurwaarden in dergelijke gebieden. Immers, eeuwenlang hebben dergelijke overstromingen plaatsgevonden. De aanwezige fauna en flora is eraan aangepast.

Wateroverlast heeft dus heel wat oorzaken. De strijd ertegen moet op al deze fronten gevoerd worden. Laten we hopen dat het beleid in de toekomst hiermee terdege zal rekening houden.

Johan Van Meerbeek

Gezwam te Nieuwenhoven

door Annemie Verheyden

Heb je je ooit afgevraagd of er behalve planten en dieren nog een andere categorie van leven bestaat?

Wel, met zwammen, alias paddestoelen, alias schimmels heb je er een.

Op 4 oktober wist Johan Van Meerbeek ons dit alles van spore tot (schimmel)draadje haarfijn uit te leggen. In het zonovergoten provinciaal domein gingen we op zoek naar zoveel mogelijk van deze bijzondere schepsels.

Wat we vonden was in vele categorieën onder te verdelen:

We zagen zwammen in alle kleuren, van gele russula's en zwavelkopjes, over kaneelkleurige melkzwammen tot onooglijke (rode) meniezwammetjes.

We zagen er ook in allerlei vormen: grote sponszwam, nestzwammetjes, uit het strooisel oprijpende "dead man's finger" en bruine bekerzwammen.

Ook geuren wezen ons de weg naar enkele soorten, zoals de grote en kleine stinkzwammen. We kwamen helemaal in stemming door sprookjesachtige namen als elfenschermpje, elfenbankje en heksenschermpje. Sommige namen zetten dan weer aan tot voorzichtigheid, zoals die van de porseleinzwam, een prachtig wit-glanzend paddestoeltje. Andere spraken tot de maag, want wat dacht je van namen als spekswordzwam, kastanjeboleet, rode koolzwammetje of aardappelbovist.

Je hebt er zelfs met kwalijke reputaties ten opzichte van ander levend goed. Denken we maar aan de berkenzwam en de kostgangersboleet (die parasiteert op de aardappelbovist).

Het paddestoelenrijk is en blijft ieder jaar getuigen van een vreemdsoortige, bijna magische wereld en we zijn Johan ook dit jaar weer zeer dankbaar dat hij eens te meer de sluiers van deze wezens voor ons heeft opgelicht.

Tot volgend jaar, dus!

Annemie

Foto's © Johan Van Meerbeek

Vogels in de Kijker

door Richard Vandergeten

DE GROTE GELE KWIKSTAART (MOTACILLA CINEREA)

Het was op 11 Oktober 2010 een schitterende dag om met mijn echtgenote te gaan wandelen van Kerkom naar Borlo. Wij hadden de wagen geparkeerd naast de elektriciteitskabine ter hoogte van de kerk van Kerkom. Zoals altijd hadden we de verrekijker meegenomen om onderweg naar de akkervogels te kijken. Het werd een aangename wandeling zonder zeldzame vogelwaarnemingen.

Net toen we aanstalten maakten om terug te keren, werd onze aandacht naar het dak van de elektriciteitskabine getrokken, met daarop een geelachtig, eerder onrustig vogeltje. Na wat opzoekingswerk waren we zeker, het was de *Grote Gele Kwikstaart* (*Motacilla cinerea*). Hij liet zich lang bekijken en vloog dan door naar de nabijgelegen Cicindriabeek.

Deze vogel met een lengte van 17-20 cm mag niet verward worden met de Gele Kwikstaart (*Motacilla flava*), een veel kleinere kwikstaartachtige soort van 15-16cm, die tesamen met de Witte Kwikstaart (*Motacilla alba*) niet zo zeldzaam is in onze streek. Wat vooral opviel en prachtig afgelijnd was bij de Grote Gele Kwikstaart, was zijn pikzwarte kin en keel (een echte bavette). Daarmee wisten we meteen dat het een adult mannetje was, in zomerkledij. Zijn achterlichaam danste op en neer met een lange beweegbare staart. De volgende bijkomende kenmerken waren duidelijk zichtbaar: heldergele anaalstreek en geelgroene stuit, de rest van de onderkant lichtgeel, bovenzijde een grijze mantel, helderwitte streep rondom wenkbrauw en mond, korte bruinroze poten.

Door deze zeldzame vogelwaarneming was onze wandeling meer dan geslaagd !

Richard,
november 2010

Foto © Dirk Ottenburghs

OIEVAARS GESPOT ROND TIENEN EN BORGLOON

© Dirk Ottenburghs

En dan waren ze er plots ... Niemand had ze verwacht, maar tegen eind september streken op de lichtpilonen van de op- en afritten van de autostrade, in de omgeving van Hakendover en Tienen, een 34-tal ooievaars neer.

In diezelfde periode werd ook het centrum van Borgloon bezocht door een 36-tal ooievaars. In Borgloon bevolkten de ooievaars niet enkel de lichtpilonen van het voetbalterrein, maar zorgden ze ook voor spektakel op de reservoirs en hoogste schouw van het stroopfabriek. De invasie heeft een 3-tal dagen geduurd, waardoor heel veel mensen het gebeuren met verbazing en verwondering hebben gadegeslagen. Voor vogelspotters en natuurfotografen was het natuurlijk een heerlijke tijd. (zie enkele foto's in bijlage). Of er nu meer baby'tjes geboren worden, is nog af te wachten!

© Dirk Ottenburghs

VOGELWEETJES VAN RICHARD

- ❖ Wegens voedselgebrek in Tsjechië en Slowakije (te weinig eikels en beukenootjes) en een goed broedseizoen, kenden landen zoals Duitsland, Zwitserland, Nederland, maar ook België, een zeer grote toevloed van Vlaamse Gaaien - in de nieuwe nomenclatuur enkel nog Gaaien genoemd - in het derde kwartaal van 2010. Naar schatting verblijven er een 100.000 gaaien op Nederlands grondgebied en in Zwitserland zou het zelfs om de grootste groep Gaaien ooit gaan. Ook in Haspengouw is de toename zeer duidelijk. Gaaieninvاسies zijn eerder zeldzaam, maar komen toch voor. Zo werden in 2004, 1996, en 1983 plots grote aantallen geteld.
- ❖ De vogeltrektellingen in Oetersloven waren weer hoogdagen. Sedert het begin van de tellingen, enkele jaren geleden, is de teller in 2010 de kaap van 700.000 vogels gepasseerd. Vooral de houtduiven, piepers, buizerds en vinkachtigen deden de aantallen flink vooruit gaan. De jaarlijkse trek van de vogels blijft nog altijd een nooit gezien spektakel.
- ❖ Op datum 19/11/2010 werden er in Widooie (tegen Tongeren) een 7-tal Grote Zaagbekken (*mergus merganser*) waargenomen. De dag nadien werden in de Maten te Genk eveneens een 18-tal Grote Zaagbekken, en 1 Middelste Zaagbek waargenomen. Voor onze streek is dit de 221ste vogelsoort die gedetermineerd werd sinds het begin der waarnemingen door onze vogelspotters in de fruitstreek.
- ❖ -In de beginmaanden van 2011 gaan de vogelspotters van de fruitstreek, in de velden van Gelinden, Heers en Engelmanshoven de akkervogels bijvoederen met graan zoals dat ook gebeurd is in 2010.
- ❖ Het bijvoederen en de oppervlakteuitbreiding van de vele akkerbloemranden in de velden moeten zorgen dat onze akkervogels de komende winter overleven.

© Dirk Ottenburghs - Gaai

Weetjes...

1. De Natuurpunt-website met de pagina over Overbroek is aangepast. Ga gerust eens een kijkje nemen:

http://www.natuurpunt.be/natuurgebied-overbroek-egoven-sint-truiden_144.aspx

2. In de twee natuurreservaten Opd'Hei en Overbroek, zal er in de winter flink gewerkt worden. Winterwerken. Zie hiernaast bij "Onze Natuurreservaten".
3. De minister bevoegd voor Monumenten en Landschappen heeft een gele kornoelje haag in het begin van de Helshovenstraat in Gelmen beschermd als monument. Dit wegens de artistieke, esthetische, historische, sociaal-culturele en volkskundige waarde, zo staat vermeld. Ken je de plant nog en ken je de plaats nog? Onze wandeling van vorig jaar in Gelmen vertrok juist op de plaats van deze haag.

Een gele kornoelje is een belangrijke plant die vroeger en ook nu weer opnieuw gebruikt wordt voor het afsluiten van een perceel, meestal een tuin van een huis, pastorie, boerderij, ... Het is een typische plant uit ons Haspengouw en het is fijn om te vernemen dat deze haag nu beschermd wordt als monument. Het is een bewijs van grote waarde. Een dergelijke plant is van evengrote historische, sociaal-culturele ... waarde als bvb. een beschermde kapel of ander gebouw.

4. In ditzelfde besluit werden de fladderiepen in het grote Hornebos van het Vlaams Gewest te Rukkelingen-Loon beschermd. Je weet nog wel dat we daar in februari van dit jaar onze winterwandeling hielden? De fladderiepen worden beschermd voor hun wetenschappelijke waarde. De fladderiep wordt ook wel steeliep genoemd, omdat de vruchten aan een steeltje hangen en hij komt van nature voor in onze streken. Deze iepsoort wordt echter niet 'lastig' gevallen door de iepenziekte.
5. Tijdens de eerste dagen van december werden er verschillende groepen overtrekkende kraanvogels gesignaleerd. Josette Moria merkte deze op in Saffraenberg. Ze werden ook in Borgloon en Tongeren opgemerkt.

6. Engelbamp is aan de viersprong afgesloten voor het doorgaand verkeer. De bewoners van de Engelbamp en de alle landbouwers zijn tevreden. Geen stroom van vreemde auto's, bestelwagens en vrachtwagens meer die daar niet moeten zijn!

Binnenkort zullen alle amfibieën ook weer op vrijerspad gaan en dat houdt normaal een 'bloedbad' in. Van de 5.000 stuks die overgaan, worden er elk jaar zo'n 1000-tal platgereden door voorbijligend verkeer. De afsluiting kwam op vraag van de diensten Mobiliteit en Toerisme van Stad Sint-Truiden. De vele fietsende toeristen, die in het fietsseizoen langskomen, zullen nu veilig deze fietsroutes kunnen nemen. Idem voor de wandelaars. Maar wat men steeds vergeet, is dat als iedereen promoot om meer de fiets te gebruiken voor alle dagdagelijkse dingen, dat er dan ook meer van deze initiatieven dienen genomen te worden. Mobiliteitsverbetering wil niet zeggen dat het gemotoriseerd verkeer overal door mag, maar wel dat de zachte weggebruikers dit kunnen.

Dus, dit is een goed initiatief enkel een ongelukkig startmoment; het ware beter gestart in de lente. De inwoners van Nieuwerkerken, Wijer (door Mierhoopbos), Kozen en ook de Heide moeten echt niet langs de Engelbamp naar Sint-Truiden en terug. Voor de auto zijn er de

gewone alternatieven zoals Diester- en Hasseltssteenweg, die voor doorgaand verkeer werden gemaakt.

Onze Natuurreservaten:

- ***Op d'Hei in Runkelen:***

We gaan voor positieve discriminatie van de boomsoorten, die hier thuishoren. De grootbladige lindes, geplaatst om de zoveel meter in het zand, hebben afgezien van de Galloways. Hier hadden we iedereen voor verwittigd! De eiken en verschillende soorten wilgen krijgen voorrang. Maar ook de open structuur op de grasvlaktes.

Opmerkelijk: na de overstroming (de Melsterbeek en andere beken kennen er wat van in Opd'Hei) zagen we dagelijks drie witgatjes. Dit zijn niet vaak geziene kleine steltloper-tjes.

Tegen de tijd dat je dit leest zal een flink stuk land waar de blauwe knoop groeit, grondig gemaaid en afgevoerd zijn. We proberen de zeldzame planten te laten vermenigvuldigen.

Het poortje hier en een ander in Overbroek diende verstevigd te worden (ook met grondverankering). De koeien en enkele vandalen hadden deze nieuwe poortjes uitgetrokken.

- ***Overbroek te Gelinden:***

De begroeiing naast het fietspad heeft een flinke onderhoudsbeurt gekregen. Hagen en heggen zijn gesnoeid. In Overbroek dient de houtwal tegen de plantages op het plateau gesnoeid te worden. Een beetje verder in het zeggeland zullen JNM en Aulenteer weerom wilgen knotten. Verder hopen we dat ook de draad en de haag rond de nieuwe wei-de wordt geplaatst door de Natuurpuntploeg. Verschillende natuuronderzoekers van het INBO (het Vlaams Instituut voor Natuur en Bosonderzoek) en van Natuurpunt hebben zeldzame paddenstoelen gevonden in Overbroek. Het gaat hem over wasplaten, zo noemt deze soort. Zelfs een bepaalde soort, die nog nergens voorkomt in Vlaanderen. (zie pag. 4)

- ***De Bosberg Engelmanshoven: begrazing door geiten en koeien***

Op de hellingsweide heeft Veerle haar geiten laten weiden. Goed initiatief om het gras en ander kruid laag te houden. Op dit ogenblik worden hopen stort en hooi afgevoerd. Op het plateau graasden koeien van het witblauw ras en voorzien wij enkele zeer oude hoogstamfruitsoorten nl. Vroege Gelmense!

- ***Nieuwenhoven:***

Nieuwenhoven is aan het verdrogen. Is dit geen raar nieuws na zo'n zondvloed van half november? Maar let op: de grachtjes worden altijd maar uitgegraven en het water stormt naar beneden in de Kelsbeek en gaat niet naar het grondwater!

Er werd in de herfst een nieuwe wandelroute met een lang traject geopend, voor de geoeffende wandelaar.

Diederik

Landschapswandeling 7 november in Zammelen

Onze wandeling verzamelde 21 deelnemers uit heel Vlaanderen. Bij het vertrek aan de kerk leek het weer ons gunstig gezind, maar meer tegen het einde aan begon het werkelijk te gieten.

Toch bleven de wandelaars dapper verder stappen in dit deel van vochtig Haspengouw, door de holle wegen en langs de sterk kronkelende Mombeek. Deze zoekt zijn weg doorheen het leemplateau en de steile hellingen. De belangstelling was groot en er werden veel vragen gesteld aan onze gidsen Johan en Marc. De wandelaars waren onder de indruk van de hoogstambomen en een holle weg op het voormalig treinspoor. Op het platform hadden we geen geluk bij het uitkijken over het dassengebied, geen das te bespeuren. Allen vonden dit een ongelooflijk mooie wandeling doorheen de groene schatkamer van Haspengouw met zijn vijvers, velden en boomgaarden. Velen besloten terug te komen als de orchideeën en de fruitbomen in bloei staan.

Marc Nicolai

Foto's © Yvette Cordie

Geweldige drukte in een Gorsemse tuin

Vanaf het krieken van de dag totdat de avond valt zitten tientallen vogels in de tuin.

De tulpenboom dient als aanvliegroute voor de voedertafels, wachten totdat er een plaatsje vrij is. De boomklevers dulden geen mee-etters. Ook de pimpelmezen zijn best agressief. Vinken doen hun best op de grond. Daartussen vliegen tientallen koolmezen af en aan. De roodborst is wel wat schuchter en tracht ongezien een graantje mee te pikken. De merels halen acrobatische toeren uit om onder het dak van de voedertafel te komen, amusant. Bonte specht en (Vlaamse) gaai komen af en toe kijken hoe de situatie evolueert. En de Turkse tortels houden alles van op een afstand in de gaten. Dan is er nog dat klein lichtgroen geval dat niet lang genoeg blijft zitten om door een lekenoog te worden geïdentificeerd.

Al tweemaal heb ik reanimatie moeten toepassen. In het gewoel zagen ze de vensters niet. Maar met succes, na een kwartiertje konden ze terug mee doen. Het meest in trek zijn de zonnebloempitten en de zelf gedroogde pompoenpitten. Af en toe trippelen er nog wat konijnen rond die aan de jacht ontsnapt zijn.

Dit alles is wel niet goed voor het werkritme, de aandacht wordt flink afgeleid om dit alles in het oog te houden. Waar ze al dat eten steken weet ik niet, maar mijn voorraad is al flink geslonken. Ik zal mijn frakske moeten aantrekken en mijn warm nestje verlaten om dit aan te vullen. Want in het weekeinde komen de kleinkinderen en die willen dit spektakel absoluut niet missen.

Daniëlle Kevers

AULENTEER-NATUURPUNT AFFICHE

JANUARI – FEBRUARI - MAART 2011

JANUARI

ZATERDAG 08/01/11 – LEDENFEEST AULENTEER

Samenkomst: 19u00 Natuur.buurthuis, Kleinveldstraat 54, Overbroek - Gelinden

Voordracht "Vogelen op den Vreemde" door Yvon Princen - Voor meer info zie pag. 4

ZATERDAG 08/01/11 – FEESTELIJKE JAARVERGADERING LIMBURGSE NATUURGIDSEN

Samenkomst: 09u30 GSC De Drieschaar - Schuttenbergstraat 2 - 3665 AS

Info: 0477 52 70 12 - programma zie website: www.limburgsenatuurgidsen.be

ZATERDAG 15/01/11 – LIKONA CONTACTDAG

Samenkomst: 08u45 Uhasselt, Gebouw D, Campus Diepenbeek

Afsluiting Internationaal Jaar van de Biodiversiteit

Info: PNC 011 26 54 62

ZATERDAG 22/01/11 – VAN ARCHAEOPTERYX TOT KOEKOEK

Samenkomst: 19u45 CC De Bogaard, Capucinessenstraat, Sint-Truiden (einde 22u15)

Lokaal C, 2de verdieping. Voordracht door Ludo Grouwels

Inkom: € 2 NP- en/of Aulenteerleden - € 3 niet-leden

Organisatie: Aulenteer NP i.s.m. Vogelwerkgroep Fruitstreek.

FEBRUARI

ZONDAG 06/02/11 - VOORMIDDAG - AKKERVOGELTELLING IN PRAKTIJK

Samenkomst: 09u00 aan het Natuur.buurthuis, Kleinveldstraat 54 te Overbroek - Gelinden

Gids: Yvon Princen (0485 64 22 26)

Organisatie: Aulenteer NP i.s.m. Vogelwerkgroep Fruitstreek

ZONDAG 06/02/11 - NAMIDDAG - WINTERWANDELING TUSSEN MELSTER- EN KELSBEK

Samenkomst: 14u00 op de parking van de visvijvers Heidemeren te Runkelen

Gidsen: Richard Vandergeten en Yvette Cordie (011 70 74 85)

Organisatie: Aulenteer NP i.s.m. Toerisme Sint-Truiden

MAART

ZONDAG 06/03/11 - LANDSCH.WAND. 'TUSSEN STEENBRON, EGOVEN EN BOEKHOUT'

Samenkomst: 14u00 aan het Natuur.buurthuis, Kleinveldstraat 54 te Overbroek - Gelinden

Gidsen: Jef Thewis en Diederik De Leersnyder (011 69 16 22)

Organisatie: Aulenteer NP i.s.m. Toerisme Sint-Truiden

ZATERDAG 20/03/11 - 'TASTEND IN HET DUISTER' - WANDELING TE NIEUWENHOVEN

Samenkomst: 19u00 aan het Bezoekerscentrum te Nieuwenhoven

Gids: Omer Vanstraelen (011 68 90 38)

Organisatie: PNC, Aulenteer NP, Toerisme Sint-Truiden en MIRANI Nieuwerkerken.

Van Archaeopteryx tot Koekoek

Spreker: de heer Ludo Grouwels

*De natuurvereniging Aulenteer-Natuurpunt Sint-Truiden heeft de eer en het genoegen alle natuur- en vogelliefhebbers, en hun familie uit te nodigen op een unieke, spannende en leerrijke studieavond over een door ons bekende vogel: **de Koekoek (Cuculus Canorus)**.*

De heer Ludo Grouwels verdiepte zich de jongste jaren in de kennis van deze vogel. Om deze kennis te toetsen, reisde hij naar vele Europese en Afrikaanse landen. Deze studieavond wordt gegarandeerd een thriller!

Waar **Cultureel Centrum de Bogaard te Sint-Truiden**
Lokaal C, 2de verdieping

Datum **Zaterdag 22 januari 2011**

Aanvangsuur **19u45**

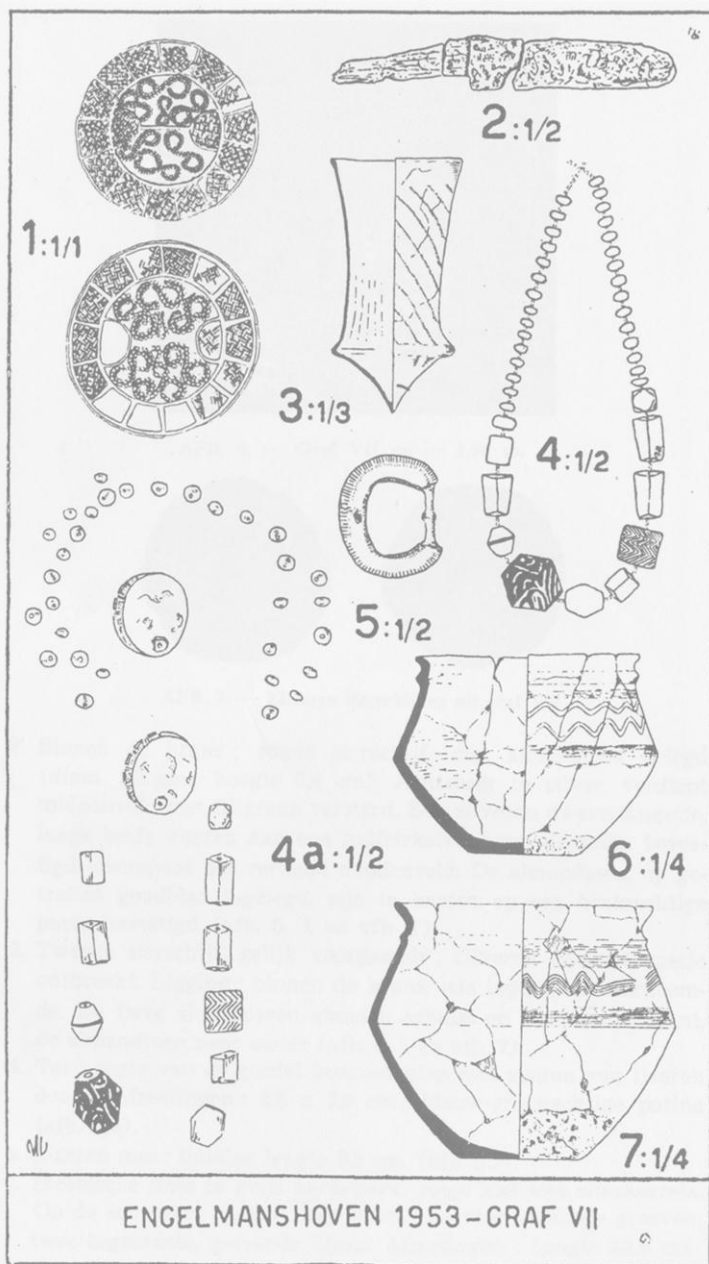
Einde **Omstreeks 22u15**

Parking **Pleintje aan het Cultureel Centrum**

Toegang **€ 2 Natuurpunt- en/of Aulenteerleden**
€ 3 voor niet-leden.

*Op het einde van deze studieavond is er de mogelijkheid om het boek van de heer Ludo Grouwels te kopen. Titel: "**Cuculus Canorus, nog zo geen Koekoek**" (een uitgave van het Vogel- en Zoogdierenopvangcentrum vzw van Heusden-Zolder).*

AFB. 5: Bijgaven van graf VII

De sieraden (kralen, glazen vaasje, twee urnen, zilveren sierschijven, ... en gebruiksvoorwerpen van een Merovingers graf van rond het jaar 600, gevonden in 1953 in de Bosberg. Natuurreservaat in Engelmanshoven